

بررسی تغییرات اجتماعی، فرهنگی ناشی از گردشگری در پارک جنگلی کشل در شهر چمستان نور

مهدی سعیدی^۱، جلال محمودی^{۲*}، سارا غلامی^۳

چکیده

اکوتوریسم عبارت است از سفر به مناطق بکر، طبیعی و حفاظت شده. اکوتوریسم باعث افزایش دانش بازدیدکنندگان، تامین منابع برای حفاظت، ارایه منابع مستقیم توسعه اقتصادی، اجتماعی و توانمندی سیاسی به جامعه محلی و احترام به فرهنگ‌های گوناگون و حقوق بشر می‌شود. پارک جنگلی کشل در فاصله ۲,۵ کیلومتری شهر چمستان در شهرستان نور واقع است. هدف از این پژوهش تاثیر این پارک در رشد و توسعه اجتماعی فرهنگی، در شهر چمستان است. تحقیق حاضر به دو صورت کتابخانه ای و میدانی انجام شد. جمع آوری اطلاعات در این تحقیق بوسیله پرسشنامه در قالب طیف لیکرت صورت گرفت. نمونه‌برداری به روش تصادف انجام و تعداد ۲۰۰ خانوار از طریق فرمول کوکران به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. پایایی تحقیق با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۲ درصد محاسبه شد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون کای اسکوتر تحت نرم افزار SPSS ver. 17 استفاده گردید. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که رشد اکوتوریسم در پارک جنگلی کشل باعث تغییر در نوع نگرش مردم نسبت به شیوه زندگی، کاهش مهاجرت، افزایش آگاهی نسبت به منابع طبیعی، حفاظت از جنگل، در رشد و توسعه اجتماعی و فرهنگی در شهر چمستان شده است.

واژه‌های کلیدی: اکوتوریسم، پارک کشل، چمستان، نور.

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور. نور

۲- *دانشیار گروه منابع طبیعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور. نور. ایران . نویسنده مسئول.

j_mahmoudi2005@yahoo.com

۳- استادیار گروه جغرافیای دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور. نور. ایران

مقدمه

یکی از منابعی که بصورت عمده در عصر کنونی می تواند درآمدهای قابل توجهی را رقم زده و بالا بردن تولید ناخالص ملی و در نهایت درآمد ملی را در صحنه بین المللی افزایش دهد صنعت اکوتوریسم می باشد، که در چند دهه گذشته این صنعت توانسته جای پای مناسبی در روابط بین المللی یافته و با ایجاد پیوند میان کشورهای مختلف، منبع درآمد خوبی نیز برای بسیاری از کشورهای جهان گردد (قنادکارسرابی، ۱۳۸۲). از نظر مارتا اکوتوریسم عبارت است از سفر به مناطق شکننده، بکر و غالباً حفاظت شده که تلاش می کند اثرات کم و تقریباً در ابعاد کوچک بر جای بگذارد. اکوتوریسم باعث افزایش دانش بازدیدکنندگان، تامین منابع برای حفاظت، ارائه منابع مستقیم توسعه اقتصادی، اجتماعی و توانمندی سیاسی به جامعه محلی و احترام به فرهنگ های گوناگون و حقوق بشر می شود (جهانیان و زندی، ۱۳۹۲). اکوتوریسم در ایران به عنوان یکی از ۱۵ کشور برخوردار از بیشترین تنوع اقلیمی در جهان و یکی از ذخیره گاههای متنوع زیستی کره زمین از مزیت نسبی افزونتری نسبت به دیگر شاخه های توریسم برخوردار است (باترا، ۱۹۹۹). در سال های اخیر، ملاحظات اکولوژیکی و زیست محیطی موجب گردید تا طبیعت گردی به عنوان سازگارترین نوع گردشگری بیش از سایر اشکال گردشگری مورد توجه قرار گیرد. گردشگری امروزه در ردیف موفقترین صنایع جهان محسوب می شود، که رویکرد گسترده به موضوع طبیعت گردی دارد. طبیعت

گردی فعالیتی غیر مخرب و سودآور فرض شده و در دو دهه اخیر به خصوص در کشورهای در حال توسعه مورد استقبال قرار گرفته است (خلیلی و همکاران، ۱۳۹۳)

پارک واژه ای است که ریشه در تمدن بشری داشته و همگام با آن در صحنه زندگی انسان وارد شده است. به پارکی که بخش عمده آن از درخت و درختچه تشکیل شده و به دلیل موقعیت مکانی مناسب، قابلیت های طبیعت و یا انسان ساخت، برای تامین هدفهای تفریحی، زیست محیطی، حفاظتی، گردشگری و تفریحی مدیریت، و با توجه به ظرفیت برد آن مورد استفاده عموم قرار می گیرد پارک جنگلی می-گویند (سایت سازمان پارکها و فضای سبز ارومیه).

کمبل (۱۹۹۹) بیان می کند که، اکوتوریسم به توسعه مشاغل کوچک بومی کمک میکند و افراد منطقه را به تداوم شیوه زندگی سنتی و فرهنگ بومی تشویق می کند و در نهایت به ارزشهای جامعه احترام می گذارد. جلالیان و صالح (۲۰۱۱) در مطالعه شان در دهستان قوری قلعه اعلام داشتند که برنامه ریزی و سرمایه گذاری در طبیعت می تواند بسیاری از مشکلات اقتصادی و اجتماعی منطقه را از بین ببرد. سرابی و همکاران (۱۳۸۹) سرمایه های طبیعی منطقه سیستان و بلوچستان را عامل جذب گردشگران و موجب فقرزدایی، ارتقای زندگی مردم و کاهش مهاجرت روستاییان به شهرها بیان نمودند. ناد و صادقی (۱۳۹۰) معتقداند که صنعت گردشگری بر روی محیطهای گردشگری تاثیرات فرهنگی و

کاروان و چه بصورت انفرادی ایده آل می باشد ماههای آذر و دی و بهمن و اسفند با توجه به ویژگیهای اقلیمی از نظر برد تفریحی ضعیف است. امیرنژاد و خلیلیان (۱۳۸۵) و نخعی و همکاران (۱۳۸۹) به ترتیب در تحقیقاتشان در پارکهای جنگلی سی سنگان و نور اعلام داشتند که بازدید کنندگان حاضرند به منظور حفاظت پارکهای مذکور مبلغی به پردازند. شجاعی (۱۳۹۴) طی پژوهشی اعلام داشت که گردشگری سبب ایجاد اشتغال و درآمدزایی شده و با رونق اقتصادی در منطقه لایچ نور مانع از مهاجرت جوانها می شود. همچنین نتایج تحقیق محمودی و موسی دوخت (۱۳۹۵) در حوزه آبخیز نور رود نشان میدهد که اکوتوریسم سبب اجرای بهتر مدیریت و حفاظت از عرصه های منابع طبیعی می شود. قلعه نویی (۱۳۹۴) طی پژوهش پیرامون قناتها در سبزوار اعلام داشته که جذب اکوتوریسم ها در مناطق دارای قنات مانع از مهاجرت بومیان به نواحی شهری می شود.

با توجه به اینکه پارک جنگلی کشپل در رشد و توسعه اجتماعی فرهنگی، اقتصادی، و محیطی- های شهر چمستان تأثیر چشم گیری دارد و از آنجائیکه در منطقه مورد نظر مطالعه در زمینه اکوتوریسم بسیار ناچیز انجام شده لذا این پژوهش بیان کننده نقش اکوتوریسم و بخصوص پارک جنگلی کشپل در توسعه منطقه چمستان بوده و به این می پردازد.

اجتماعی گوناگونی برجا می نهد. نتایج اله وردی و همکاران (۱۳۹۰) نشان می دهد که گردشگری سبب احیای غرور ملی و فرهنگی، بهبود کیفیت سطح زندگی، گسترش روابط اجتماعی و کاهش مهاجرت جمعیت می شود. مطالعات مومنی و همکاران (۱۳۹۰) بین دو منطقه ۳ و ۸ شهر اصفهان نشان می دهد که امنیت اجتماعی و فرهنگی در منطقه ۳ بیشتر از منطقه ۸ می باشد و علت آن وجود مراکز گردشگری بیشتر است. آثار فرهنگی اجتماعی جهانگردی بر سبک زندگی مردم محلی اثرمی گذارد (داس ویل، ۱۳۸۶). فرهنگ جامعه میزبان و گردشگر ان ممکن است برای مدت طولانی با یکدیگر تماس حاصل کند و در آنها تبادل ایده و محصول اتفاق افتد و در طول زمان به همگرایی بین فرهنگی منجر شود (تولایی، ۱۳۸۶). الگوی استفاده از کالاهای وسائل مصرفی بادوام و تغییرات آن می تواند تابع میزان درآمد و افزایش آن در مقطع زمانی باشد (رحمانی، ۱۳۸۶).

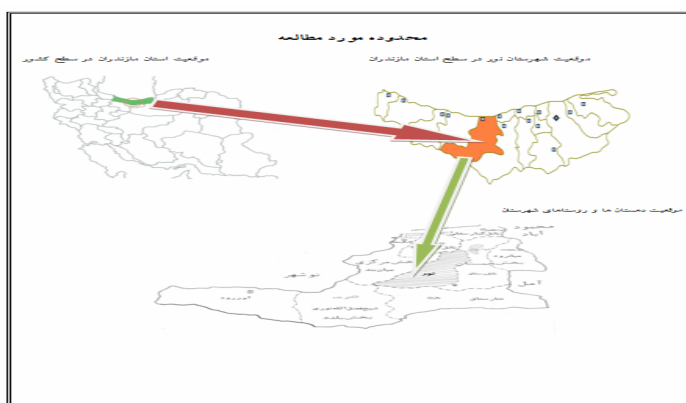
کریمی نژاد (۱۳۸۴) در پژوهشی با عنوان " نقش پارکهای شهر رشت در جذب توریسم و گردشگری بر طبق فصول سال مطالعه موردی پارک جنگلی سراوان " ضمن بررسی وضعیت پارک جنگلی سراوان از لحاظ اقلیم، پوشش گیاهی، زمین شناسی و قابلیت های آن در جذب توریست و ... پارک های دیگر شهر را نیز مورد مطالعه قرار می دهد. در بررسی پارک جنگلی سراوان به این نتیجه می رسد که برای انجام فعالیت های فراغتی - توریستی ماههای خرداد، تیر، مرداد از نظر توقف شبانه روزی چه بصورت

مواد و روش‌ها

منطقه مورد مطالعه

می باشد (همایش نور، ۱۳۸۴). پارک جنگلی کشپل در فاصله ۲٫۵ کیلومتری شهر چمستان در مسیر راه ییلاقی لاریج و چمستان بین ۲۰ و ۵۲ تا ۶ و ۵۲ طول جغرافیایی و ۲۸ و ۳۶ تا ۳۲ و ۲۸ عرض جغرافیایی واقع شده است.

شهرستان نور در غرب استان مازندران و در شمال ایران بین مدار ۳۶ و ۵ تا ۳۶ و ۴۵ عرض شمالی و از نظر طول جغرافیایی ۵۱ و ۲۰ و ۵۲ و ۱۰ طول شرقی واقع شده و غریب به ۲۶۷۵ کیلومتر مربع مساحت دارد و شهر چمستان در جنوب شرقی آن واقع

نمودار ۱- موقعیت شهر چمستان در سطح شهرستان نور و استان مازندران

روش و مراحل انجام تحقیق

استفاده از روش آلفای کرونباخ $0/72$ درصد محاسبه شد که نشانگر آن است که همبستگی و همسازی درونی بین گویه‌های مربوط به متغیرها بوده و قابل قبول قبول است. در این تحقیق متغیر مستقل گسترش و رشد و توسعه اکوتوریسم و متغیر وابسته توسعه منطقه چمستان از لحاظ اجتماعی فرهنگی است. جهت تجزیه و تحلیل از آمار توصیفی و آزمون کای اسکوتر بوسیله نرم-افزار SPSS ver. 17 استفاده گردید.

تحقیق حاضر به روش توصیفی تحلیلی بوده و روش گردآوری اطلاعات به دوصورت کتابخانه ای و میدانی میباشد. ابزار اصلی مورد استفاده جهت جمع آوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه در قالب طیف لیکرت میباشد. جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق، شهر چمستان است که پارک جنگلی کشپل در آن واقع می باشد و دارای ۱۰۲۱۷ نفر است. نمونه برداری به روش تصادف انجام و تعداد ۲۰۰ خانوار از طریق فرمول کوکران به عنوان نمونه انتخاب شده اند. اعتبار و روایی براساس داوری و قضاوت متخصصان تعیین و قابلیت اعتماد و پایایی با

نتایج

۱- جنسیت:

براساس این جدول از کل نمونه تحقیق برای سرپرست خانوارها را ۸۰/۵٪ مردان و ۱۹/۵٪ را زنان با فراوانی ۱۶۱ مرد و ۳۹ زن تشکیل داده است در قسمت مدیران برنامه ریزان ۹۰ درصد با فراوانی ۲۷ نفر مرد و ۱۰ درصد با فراوانی ۳ نفر از پاسخگویان می باشد

الف- یافته های توصیفی تحقیق:

یافته های توصیفی تحقیق شامل ویژگیهای فرد پاسخ گو که خود شامل جنسیت ، سن ، وضعیت تحصیلات، وضعیت تأهل ، محل زندگی و محل تولد و میزان تحصیلات و سایر موارد می باشد که در ذیل به شرح آنها پرداخته می شود.

جدول (۱-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب جنس از دید سرپرست خانوار و مدیران و برنامه ریزان

سرپرست خانوار		جنس
درصد	فراوانی	
۸۰/۵	۱۶۱	مرد
۱۹/۵	۳۹	زن
۱۰۰	۲۰۰	مجموع

برنامه ریزان و مدیران بر حسب میزان سنی بیشترین حجم نمونه در گروه سنی ۳۰-۴۰ سال با ۵۰ درصد است.

۲- وضعیت سنی پاسخ دهندگان از کل حجم نمونه برای سرپرست خانوارها بر حسب میزان سنی بیشترین حجم نمونه در گروه سنی ۲۰-۳۰ سال با ۳۰ درصد است. در بین

جدول (۲-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب سن از دید مردم (سرپرست خانوار) و مدیران و برنامه ریزان

مردم (سرپرست خانوار)		پاسخگویان سن
درصد	فراوانی	
۱۰/۵	۲۱	۲۰-
۳۰	۶۰	۳۰-۲۰
۲۴	۴۸	۴۰-۳۰
۲۴/۵	۴۹	۵۰-۴۰
۱۱	۲۲	۵۰+
٪۱۰۰	۲۰۰	کل

۳- وضعیت تحصیلات

دیپلم / لیسانس ۲۲,۵ درصد و در قسمت برنامه ریزان ۶۶/۶۶ درصد با فوق دیپلم و لیسانس بالاترین درصد را دارا می باشند.

نتایج بدست آمده نشان می دهد که از کل تعداد پاسخگویان در بین سرپرست خانوارها فوق

جدول (۳-۴) توزیع پاسخگویان برحسب تحصیلات از دید سرپرست خانوار و برنامه ریزان و مدیران

سرپرست خانوار		پاسخگویان تحصیلات
درصد	فراوانی	
۵	۱۰	فاقد سواد
۱۴/۵	۲۹	ابتدائی
۱۲/۵	۲۵	راهنمایی
۴۰	۸۰	دیپلم
۲۲/۵	۴۵	فوق دیپلم و لیسانس
۵/۵	۱۱	فوق لیسانس و بالاتر
۱۰۰	۲۰۰	جمع

ب- یافته های تحلیلی و استنباطی

نتایج میزان همبستگی بین گسترش توریسم در پارک جنگلی کشل با توجه به تغییرات اجتماعی ، فرهنگی ناشی از آن در شهر چمستان با استفاده از آزمون کای اسکوئر

ردیف	عنوان	میزان آماره	درجه آزادی	سطح معنی داری
۱	تغییر در نوع نگرش مردم نسبت به شیوه زندگی	۳۱۴/۸۲۷	۴	۰۰۰/۰
۲	استفاده از کالاها و وسائل مصرفی با دوام	۳۳۳/۲۵۱	۴	۰۰۰/۰
۳	جلوگیری از مهاجرت نیروی مازاد بخش کشاورزی و سایر بخشها	۳۰۱/۵۰۰	۴	۰۰۰/۰
۴	افزایش انگیزه جوانان جهت سکونت و اشتغال در شهر	۳۲۹/۱۵۷	۴	۰۰۰/۰
۵	افزایش حس تعلق خاطر به موطن اصلی (محل سکونت)	۳۲۳/۳۳۱	۴	۰۰۰/۰
۶	افزایش انگیزه ماندگاری در بین مردم روستا	۳۷۹/۰۴۲	۴	۰۰۰/۰
۷	افزایش سطح آگاهی و دانش عمومی مردم نسبت به محیط زندگی	۲۷۲/۲۹۴	۴	۰۰۰/۰
۸	احساس مسئولیت مردم روستا در قبال گردشگری روستا	۳۳۳/۲۵۱	۴	۰۰۰/۰
۹	معرفی آداب و رسوم منحصر به فرد	۴۱۵/۷۵۱	۴	۰۰۰/۰
۱۰	بهبود سطح آموزش بهداشت و مسکن و سایر خدمات	۲۹۶/۴۶۴	۴	۰۰۰/۰
۱۱	حمایت از پویایی و آداب و رسوم محلی	۲۴۸/۹۷۱	۴	۰۰۰/۰

بحث و نتیجه گیری

صنعت توریسم بزرگترین صنعت خدماتی جهان است و طیف گسترده ای از حوزه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی، انسانی، مالی و سرمایه ای، شهری و روستایی به طور مستقیم و غیر مستقیم، به صورت فعال یا نیمه فعال، متاثر از این صنعت هستند. جریان گردشگری در نقاط شهری و در منطقه و شهر چمستان با دارا بودن مزایای زیادی در زمینه گردشگری و وجود پارکهای جنگلی بخصوص پارک جنگلی کشپل می تواند پیامدهای متعددی نظیر اثرات اجتماعی و فرهنگی در سطح شهر و روستاهای اطراف ایجاد کند. نتایج در بخشهای اجتماعی و فرهنگی نشان می دهد که رشد گردشگری در پارک جنگلی کشپل در رشد و توسعه اجتماعی و فرهنگی شهر چمستان تأثیر چشم گیری داشته است.

با توجه به نتایج بدست آمده می توان عنوان کرد رشد گردشگری در پارک جنگلی کشپل موجب تغییر در نوع نگرش مردم نسبت به شیوه زندگی شده است و رابطه معنا داری بین آنها وجود دارد. مردم منطقه صدها سال بصورت کاملاً سنتی زندگی میکردند و تمامی محصولات کشاورزی و لبنی به مصرف داخلی میرسید. اما امروزه با حضور مستمر و فراوان گردشگر در پارک کشپل، زمینه درآمدزایی و اشتغالزایی در منطقه بشتر مهیا شده و این امر سبب گردید تا نگاه سنتی مردم تا حدود زیادی تغییر کرده و به نحوی قابل ملاحظه می توان این تغییر را در

زوایای مختلف زندگی آنان مشاهده نمود. نتیجه حاصله با نتایج پژوهشهای سایر محققین نظیر داس ویل (۱۳۷۶) که تاثیر فرهنگی اجتماعی جهانگردی بر سبک زندگی مردم محلی را بیان میدارند مطابقت دارد. از طرفی در زمینه احساس مسئولیت مردم روستا در قبال گردشگری روستا، نتایج بدست آمده نشان می دهد که از دیدگاه مردم رشد توریسم در پارک جنگلی کشپل باعث افزایش احساس مسئولیت مردم شهر در قبال گردشگر و گردشگری داشته است. همچنین در نواحی شهری و روستایی مردم بومی در تلاش برای معرفی آداب و رسوم محلی خود به گردشگران هستند. نتایج نشان می دهد که ارتباط معناداری میان رشد و توسعه توریسم در پارک جنگلی کشپل و معرفی آداب و رسوم منحصر به فرد شهر چمستان مشاهده می گردد.

از آنجائیکه فرهنگ می تواند در جذب گردشگری و مسافر به یک مکان نقش مهمی ایفا نماید، توریسم نیز می تواند به منظور حفظ و تجدید حیات فعالیت های مختلف فرهنگی دارای اثرات مفیدی باشد و به پویایی و گسترش آن فرهنگ کمک نماید. لذا می توان پذیرفت که رشد توریسم در پارک جنگلی کشپل نقش مؤثری حمایت از پویایی و آداب و رسوم محلی شهر چمستان داشته است.

از طرفی با افزایش گردشگری و متعاقب آن افزایش اشتغال و درآمدزایی، وضعیت اقتصادی مردم دستخوش تحول شده است. با افزایش سطح دستمزدها و درآمد، الگوی استفاده از

بحرانهای اجتماعی و فرهنگی بوجود خواهد آمد. اما صنعت توریسم بوسیلهٔ تنوع سازی اشتغال زمینهٔ جذب نیروهای مستعد را فراهم آورده و از این طریق به کاهش مهاجرت آنها کمک می نماید. از طرفی رشد و توسعه توریسم در پارک جنگلی کشل سبب افزایش انگیزه جوانان جهت سکونت و اشتغال در سطح منطقه و فعالیت در زمینه گردشگری می شود. نتایج جدول بدان معناست که رشد و توسعه توریسم در پارک جنگلی کشل سبب افزایش انگیزه جوانان جهت سکونت و اشتغال در سطح منطقه و فعالیت در زمینه گردشگری در سطح منطقه تأثیر چشم گیری داشته است. نقش افراد و مردمان محلی یک منطقه میتواند تأثیر زیادی بر روی گردشگری داشته باشد. با توجه به جاذبه‌های طبیعی موجود و تنوع گونه‌های گیاهی در جنگل کشل می تواند منطقه را به یک قطب گردشگری تبدیل نمود. توسعه گردشگری سبب ایجاد اشتغال و درآمدزایی گردیده و بالطبع گردشگران زیادی را به این منطقه جذب خواهد نمود. در این صورت گردشگری علاوه بر اشتغال باعث درآمدزایی می شود و روستائیان بجای تخریب به ارزش طبیعی منابع طبیعی پی برده و علاوه بر بهره برداری مطلوب به حفاظت از آنها خواهند پرداخت. همچنین این امر باعث افزایش حس تعلق خاطر افراد بومی به موطن اصلی و زادگاه شان می شود. نتیجه حاصله با نتایج پژوهشهای سایر محققین نظیر رحمانی (۱۳۸۶)، اله وردی و همکاران (۱۳۹۰)، (شجاعی، ۱۳۹۴)، سرایی و همکاران (۱۳۸۹) و قلعه نویی (۱۳۹۴) مطابقت دارد.

کالاها و وسائل مصرفی بادوام دچار تغییرات اساسی شد. بدین شکل نه تنها صنعت و تکنولوژی وارد زندگی مردم شده بلکه استفاده از کالاها و وسایل مختلف جایگزین وسایل سنتی شده است بطور مثال در پاره ای موارد شومینه ها جای بخاری های هیزمی قدیمی را گرفته اند. بنابراین تفاوت معناداری بین رشد و گسترش توریسم با استفاده از کالاها و وسائل مصرفی با دوام از دیدگاه مردم (سرپرست خانوار) قابل مشاهده است. تأثیرات اقتصادی گردشگری برای مردم در نواحی مقصد باعث افزایش در سطح خدمات و امکانات روبنایی و زیر بنایی بخصوص افزایش و بهبود امکانات بهداشتی درمانی، آموزشی مسکن و ... می گردد. لذا نتوان با توجه به نتایج پذیرفت که ارتباط معناداری میان رشد و توسعه توریسم در پارک جنگلی کشل و بهبود سطح آموزش بهداشت و مسکن و سایر خدمات در شهر چمستان مشاهده می گردد. نتیجه حاصله با نتایج پژوهشهای سایر محققین نظیر رحمانی (۱۳۸۶) که الگوی استفاده از کالاها و وسائل مصرفی بادوام را بیان میدارند مطابقت دارد.

رشد و گسترش توریسم نقش مؤثری در جلوگیری و کاهش مهاجرت نیروی مازاد بخش کشاورزی دارد. یکی از عوامل مهم مهاجرت عدم وجود اشتغال و درآمد مکفی بخصوص برای جوانان است. این معضل اجتماعی در اکثر نقاط کشور مشاهده می شود. از آنجایی که برای مهاجرین شغل مناسبی وجود نخواهد داشت لذا عملاً نیروهای بالقوه مهاجر به سمت شغل های کاذب کشیده میشوند. در چنین مواردی قطعا

از طرفی توسعه گردشگری در هر منطقه ای باعث افزایش تعاملات فرهنگی و پویایی جمعیت می شود. با توجه به نتایج می توان گفت که ارتباط معناداری میان رشد و توسعه توریسم در پارک جنگلی کشپل با افزایش سطح آگاهی و دانش عمومی مردم نسبت به محیط زندگی پیرامون خود در نواحی شهری روستائی مشاهده می گردد. بنابراین می توان پذیرفت ارتباط معناداری میان رشد و توسعه توریسم در پارک جنگلی کشپل با افزایش سطح آگاهی و دانش عمومی مردم نسبت به محیط زندگی پیرامون خود در نواحی شهری روستائی وجود دارد. گردشگری باعث می شود آگاهی روستائیان نسبت به ارزش محیطزیست و طبیعت بیشتر شده و بجای تخریب، از آنها بهره برداری مطلوب و بهینه نموده و به حفظ محیطزیست اهمیت بیشتری دهند. نتیجه حاصله با نتایج (موسی دوخت و محمودی، ۱۳۹۴) مطابقت دارد.

منابع

- ۱- اله وردی، زهرا. فاطمه نور شرق و سید ابوالفضل میر باقری. ۱۳۹۰. گردشگری و اثرات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی آن. اولین همایش بین المللی مدیریت گردشگری و توسعه پایدار. دانشگاه آزاد.
- ۲- امیرنژاد، -صادق خلیلیان. ۱۳۸۵. برآورد ارزش تفریحی پارک جنگلی سی سنگان با استفاده از روش ارزشگذاری مشروط. مجله پژوهش و سازندگی. شماره ۵۹ (۲). ص ۳۶۵-۳۶۷.
- ۳- تولایی، سیمین، ۱۳۸۶، مروری بر صنعت گردشگری انتشارات دانشگاه تربیت معلم.
- ۴- جلالیان، حمید و غفور صالح. ۱۳۹۰. نقش سرمایه های طبیعی و فرهنگی نواحی روستایی در گردشگری پایدار (مطالعه موردی دهستان قوری قلعه شهرستان روانسر). اولین همایش بین المللی مدیریت گردشگری و توسعه پایدار. دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت.
- ۵- جهانیان، منوچهر، زندی و ابتهال، ۱۳۹۲. اکوتوریسم. انتشارات جهاد دانشگاهی. صفحه ۱-۵۶.
- ۶- خلیلی، زینب، او لادی قادیکلایی، جعفر، حسینی نصر، سید محمد، تکیه خواه، جاهده. ۱۳۹۳. تعیین قابلیت توان طبیعت گردی جنگل های سامان عرفی قوری قلعه با تاکید بر فاکتور منابع آبی. فصلنامه علمی پژوهشی اکوسیستمهای طبیعی ایران، سال پنجم، شماره چهارم صفحه، ۶۱-۴۷.
- ۷- داس ویل، راجل، ۱۳۸۶ مدیریت جهانگردی مبانی راهبردها و آثار ترجمه محمد اعرابی، داود ایزدی انتشارات دفتر پژوهشهای فرهنگی چاپ دوم.
- ۸- رحمانی، ولی الله، ۱۳۸۶، ارائه الگوی مناسب برای برنامه ریزی صنعت توریسم در روستاهای کرانه ساحلی شهرستان نور پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی رشت.
- ۹- سرایی و همکاران. ۱۳۸۹. - سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان کرمانشاه.
- ۱۰- شجاعی، ربابه؛ محمودی، جلال؛ مهدوی؛ سیده خدیجه. ۱۳۹۴. بررسی نقش دانش بومی در ایجاد اشتغال و درآمدزایی در سطح حوزه آبخیز (مطالعه موردی حوزه آبخیز لویج). پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلام واحد نور. ۱۲۰ صفحه.
- ۱۱- قناد کارسرابی، محمود، ۱۳۸۲ نقش پارکها و ذخایر جنگلی و مناطق حفاظت شده در جذب توریسم و اکوتوریسم در شمال کشور، نشریه جنگل و مرتع، شماره ۴۷، صفحه ۳۲.
- ۱۲- قلعه نویی، زهرا؛ محمودی، جلال؛ مهدوی، سیده خدیجه. ۱۳۹۴. بررسی نقش قنات در رونق اقتصادی و توسعه روستایی منطقه روداب شهرستان سبزوار (مطالعه موردی قنات ذل بهمن سبزوار). پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلام واحد نور. ۱۳۱ صفحه.
- ۱۳- کریمی نژاد، فرزانه، ۱۳۸۴ نقش پارکهای شهر رشت در جذب توریسم و گردشگری بر طبق فصول سال (مطالعه موردی پارک جنگلی سراوان) پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت.
- ۱۴- محمودی، جلال؛ موسی دوخت، علی. ۱۳۹۵. بررسی نقش اکوتوریسم در مدیریت حوزه آبخیز (مطالعه موردی: حوزه آبخیز لویج نور). دومین همایش توسعه پایدار دانشگاه تبریز. لوح فشرده مجموعه مقالات همایش.

19- Batra G. S. and A. S. Chawla. 1999. Tourism Management; A Global Perspective; Department of Business management; Deep & deep publication; New Dehli. 19995. pp: 95-96.

20- Campbell. L. M. 1999. Ecotourism in rural developing communities; University of Western Ontario CanDA. 265p.

21- <http://park.urmia.ir>

۱۵- مومنی، مهدی . شهلا زمانی و مهتاب صفی خانی. ۱۳۹۰. تحلیلی بر امنیت اجتماعی و فرهنگی گردشگران خارجی در شهر اصفهان. اولین همایش بین المللی مدیریت گردشگری و توسعه پایدار. دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت.

۱۶- نادى، محمد على و مهرداد صادقى ۱۳۹۰ مدیریت گردشگری و اثرات فرهنگی و اجتماعی آن. اولین همایش بین المللی مدیریت گردشگری و توسعه پایدار. دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت.

۱۷- نخعی، ن و همکاران. ۱۳۸۹. برآورد ارزش حفاظتی پارک جنگلی نور با استفاده از روش ارزشگذاری مشروط. اقتصاد کشاورزی. جلد ۴. شماره ۱. ص ۱۷۱-۱۸۹ .

۱۸- هدایتی، محمدعلی، ۱۳۹۱. اندیشه هایی درباره جنگل داری و مدیریت جنگل، طبیعت گردی و زراعت چوب. انتشارات اشک قلم. صفحه ۱۴۸.

